

HULLNAK A CSILLAGOK.

CSAVARGÓ volt.

Ballagott a kis úton a városvégi erdő felé, lába alatt kopogott a száraz, nyári föld s fölötte az égen szinte harsogtak a zuhanó csillagok. Augusztus volt, sűrűn hulltak az égi planéták s minden hullás után mintha frissebb lett volna a levegő. Ozont termeltek a lezuhanó csillagok, hűvössé és tisztává robbantgatták a nyári éjtszakát s a csavargó mélyen a tüdejére szívta a levegőt. Olyan volt ez, mintha tükörről lélegzene. Nem sok holmija volt, mindössze valami szalvétafélébe kötözött batyú, balkarjára fűzte s hátradobta a vállán. Könnyű volt, mint egy gubacs, melyet darázs szűr kedélyesen a levél tövére s a csavargó botot se vágott magának. Minek? Szabad kézlengetéssel közlekedett s botra nem volt semmi szüksége se. Erős és vidám volt, pedig nem tudta hová megy. Csak elindult a csöndes és tiszta éjtszakában s a lábaira s homályos ösztöneire bízta magát, mint a kóborló, tisztaszőrű állat vagy mint a pók, amely beleül fehér nyála bölcsőjébe s viteti magát a széllel. Ökörnyál — mondják az emberek. — Jön az ősz! S kevesen gondolnak rá, hogy pókok utaznak a szálló, fehér gubancok vonatjain, menetrend, füttyszó és szemaforok nélkül s mindegy nekik, hova érkeznek meg. Csak szállnak és ha kikötnek valahol, hamarosan tojásokat raknak, kifeszítik még egypár napig a hálót, aztán sietve elbujnak a tél elől. S lehet, hogy megfagynak a télben a kemény barázdák között s tavaszra csak potrohuk üres váza marad belőlük, mint egy kis hordó, de hát baj is az! Így is hasznót hajtanak még; valami hangya, akiben rémlik még szárnyas korának valami nosztalgiája, szájában egy virágporzó kába és meddő fejével meghúzódik a potroh váza alatt az eső elől. Menedékre talál. Rend van a világban és senki élőlénynek nincs oka panaszkodni. Minden gondosan elrendeltetett s az élő gondja csak az, hogy lehető derüssé és tisztává tegye a saját életét, mert csak így van értelme, így van helye az egyetemes harmóniában s így dicséri Istent, ki mindent alkotott. Nem félni, nem kételkedni és nem akadékoskodni, ez az élet titka, akár pók az élő, akár ember, mert bizony minden élő szervezetben van annyi öröm, mely okosan gazdálkodva, szépen futja az elcsöndesülésig.

Nincs hát a világon bölcsőbb és tisztább dolog a csavargásnál s a legszerencsétlenebbek a gazdag emberek, mert a spórkasszáik és a kuponjaik folyton nyomják a szívüket. Aortatágulás, szívidegesség, mondják az orvosok, pedig dehogy! A pénz, a helyhezkötttség és a

fanyar polgári kötelezettségek fekszik meg a szíveket, a rengeteg póz és a még rengetegebb hazugság, amelyekkel védekezik, fal, csikar, csal, épít és egymás rovására van az ember s a városok kis terében, melyben egymás mellé zsúfolódnak az emberek, ostobán és érthetetlenül, kevés a tiszta levegő és a tiszta gondolat. Itt a baj s ezért sohasem lesz semmi az emberből, az Istenközelség ozonját soha nem érzi, betokozódik, parafa nő a szíve érzékeny burka körül s tisztos aggkorára akár a vén ökör, akár a vén gazdag szemébe nézzen a szabad ember, egyremegy. Egyaránt nem talál egyikben sem hasonlóságot Istenhez.

Ezzel szemben a csavargó folyton Isten szeme alatt megy, minden pillanatban felzeng az élete, mint a megütött gitár, a zuhanó csillagok neki muzsikálnak s elsőrendű rokonságban van a világ minden dologgal. Akár fa is lehetne, fű, kankalin vagy virágpör, rög, melyet fúj a szél, tudja, hogy ezekből lett, ezeké válik s ez nem nehéz neki és nem kiábrándító, hanem mint az illat, mint az ének, mint a mese és a végtelenség, úgy esik neki — s ez a lélek.

Hát megy a csavargó a kis erdő felé, fölötte hullnak a csillagok s arra gondol, hogy kidobták az útkaparóéktól. Ki bizony, ma este, ahogy leányt kért, kurtán, egyszerűen s a legnagyobb polgári fölényvel, minden magyarázat és minden szívbéli sajnálkozás nélkül. Egyszerűen kitették.

— Halod — mondta neki az utkaparó, akinél kiségitőképpen dolgozott a kosztjáért, meg a lakásáért, — legjobb lesz, ha elmész innét, már régtől fogva nem tetszel nekem. Ebből a Judittal való dolgodból nem lesz semmi. Ne is gondolj rá. Én városi alkalmazott vagyok, nyugdíjas s bár huszonkét éve szolgálok, még mindig tisztességgel meg tudom emelni a tanácsos úr előtt a kalapom, ha erre jár, míg te, pedig senkinek se hínak, csak épen megbillented. Nincs benned semmi tisztesség s ha itt tartlak, még kitöröm miattad a nyakamat. Maholnap pedig útmester leszek, nincs értelme hát, hogy ilyen rissz-rossz csavargót, akiből nem lesz rendes ember soha s akinek se tanyája, se foglalkozása, itt tartsak magam mellett. Ne is próbáld hát tovább bolondítani a lányomat! Hozzá még megkérni? No hiszen, verhetném a fejem a falba! Halod, kaphat az még hivatalnokot is s elhíheted, hogy az náladnál nagyobb tisztesség lesz nekünk. Legjobb hát, ha tüstént odébb állsz és nem rontod itt a levegőt. Nem való neked se rendes munka, se rendes leány, meg se tudnád egyiket se becsülni s egyszer csak elillannál, mint a pára!

Kerek, tisztességben és köszöntgetésben megöregedett arca volt az útkaparónak, olyan, mint az öreg kosár, melybe a parkok lehullott leveleit és piszkait gyűjteti össze a köztisztasági hivatal s a csavargó, ahogy nézte az öreget a lámpa fényében, amint szemben ültek egymással, fölnevetett:

— Thü, az istenfáját! — kiáltott fel. — Hát ha így vagyunk, útmester úr, akkor valóban legjobb lesz, ha odébbállok! Bizony nem akarok nehézségük lenni itten.

Hamar összekapta a motyóját, nem sok volt, csak épen egy szalvétafélére való batyú s kezet nyújtott.

— Harag nélkül! — mondta.

S az öreg, bár soha nem értette ezt az embert:

— Istennel járj.

A csavargó fölnevetett:

— Már én mindig vele!

Kiment s vidáman nekieredt az éjtszakának. Úgy érezte, nem fáj neki semmi. De még gondoskodott is magáról, mert az útkaparó szépen kifényesített, vastagtalpú cipője ott volt a kis előszobában s ezt hamar kicserélte a magáéval. Elvégre neki igazán nagyobb szüksége volt rá s elindult, mert úgy akarta, hogy senkitől se búcsúzik el. Hanem a leány, aki tudta, hogy a legény miről vált ma szót az öreggel, meghalotta a lépteit, megismerte őket, hisz annyiszor dobbantak a szívébe s kiment.

— Hová mész? — kérdezte ijedten, pedig sötét volt kinn, csak a csillagok világitottak s a kis batyut észre se vette.

A legény már kint ment a léckapunál:

— Csak az ásót hagytam kinn, azért megyek! — kiáltott vissza.

Telt, tiszta és csengő volt a hangja, szép, magas tenor. A lány megremegett tőle.

— Siess!

De hát nem jött vissza, hiába hívták leányszóval. Pillanatok alatt arcot váltott nála a világ s könnyű szívvel vett utat kifelé. Könnyű szívvel és Isten tudja mért, könnyű vérrel.

— Innen se jön utánam senkisé! — mondta mosolyogva, hogy a kapuhoz ért. Pedig nem volt igaza, mert ahogy megfogta volna a kapu kilincsét, szapora lépteiket hallott a háta mögött.

— Ki jöhet vajjon? — gondolta és megállt.

Hát Sajó volt, a szép, fehér komondor. Drága állat, csupa szeretet s a szeme olyan jó és tiszta, mint a gyermeké. De sokat bogarásztak együtt! Most utolérte s bizony nem értette, hová tart a kis batyúval a legény. Két lábát hát rátette a csavargó mellére, belenyalt az arcába meleg nyelvvel s bozontos farkával söpörte a kavicsot.

— Ejnye Sajó — mondta neki szelíden a csavargó és cirógatta. — Hát mit akarsz te itt? Eregy vissza, pajtás, mert így nehéz lesz egy kicsit a dolog! Eredj szolgálj szépen az útmesteréknél! Légy jó háziállat!

Simogatta a kutya fejét, magához fogta s mert nagyon szerette, odatartotta neki az arcát, hogy csak hadd nyalja. Aztán letette a földre.

— No most menj szépen vissza! — mondta neki. — Eredj a gazdádhoz.

Hanem a kutya nem engedett, lehasalt s fejét a csavargó felé fordította. Nézett.

— Nos?

Csak feküdt nagy, drága, barátságos teste.

— Sajó! — kérte szeliden a legény.

Nem ment. Csak melegítette ki szeméből a végtelen kutyaszere-
tetet a legényre. Hogy tud a kutya szeretni! Szebben, mint az asszony,
mint a szerető, mint a szerelmes hajadon! Mint édesanyám.

— Te! — mondta neki a legény és már remegett a szája. — Te!

Nézte. Aztán nagyon meghatódott. Mozdult, ágat tört le a bokor-
ról és végigvágott a kutyán. Erősen. De az meg se moccant. Csak
nézett rá.

— Itt maradj! — mondta neki keményen s kiugrott az ajtón. —
Itt maradj!

De aztán kint megállt.

— Kis kutyám! — mondta. — Kis kutyám!

Csak nem volt könnyes a szeme?

Ment. Fájt neki, hogy meg kellett vágnia az állatot, de csak nem
viheti magával céltalan csavargásba? Ballagott. Kicsit elnehezedtek a
lábai is a hónapok óta tartó megállapodottságban, nem vitték olyan
könnyedén, rugalmasan, szinte a levegőben lépve, mint azelőtt, de
hamarosan megszokták a tempót, átmelegedtek, kilélekzték maguk-
ból a megállapodottság ólmát s vidám pajtásokká váltak. Az új cipő
is igen illett rájuk. A legény ahogy ment, még sokáig a kutyára gondolt,
visszaesett a ház felé, de aztán mind mélyebben érintette meg az
éjjel, kezdte hallgatni a fák beszédét, nézte a hulló csillagokat s nagyot
lélekzett.

— De szép az éjszaka!

Elkönnyült és idegei szépen felzsongtak a régi környezetre, mint a
szélre a régtől használt vitorla zsinórjai. Füttyörészett már a csavargó,
otthon volt, fölötte ragyogtak a csillagok s körülötte nyitlak az étjszakai
föld virágai. Az illatukról ismerte valamennyit. Ez a mézizű, alig érez-
hető szag a mécsvirágé volt bizonyosan. Csak a bogarak és a csavargók
tudják megérezni, oly finom. Fehér mécsvirág, olyan, mint a lámpa a
fű között, talán a krajcárt is meg lehetne találni a világlásánál. Érdekes
virág! Kilenc porzója van s bárhogy keresi is az ember, bibét nem
talál közöttük. Csak buja összenövésben a nedvesnyelű, keményfejű
kis porzókat nő után epedve, de nővirág sohase akadt még a kezébe
csodálatosképen. Gyakran olyan érzése volt, csak azért pattannak ki
ezek a kis fehér virágok, hogy éjtszaka összegyűjtsék a csillagok fényét
s széjjelszórják a füvek közt, mint álmot és nyugalmat a bogarak és a
csavargók számára. Talán nincs is más céljuk a világon. És hogy a vándor-
ló, magányos férfiember megérezze az illatukat és boldog legyen
tőle. A mályva a lába alatt ült nehéz, piros virágával s olyan szaga volt,
mint a tiszta öregasszonyok kezének. Kenyérszaga; kenyérgéket terem.
A kis erdőben, a városon jóval túl, a harangvirágok felől hűvöskés
illa jött. Hűvöskés, igen, mert ezek grófkisasszonyok voltak s úgy
mondják, más csil agról sodorta őket ide a szél. Más csillagról, ahol

kék fénye van a napnak és a szarvasbogár akkorára nő, mint a király cselédjeinek ezüstlapátja. Szegénykék karcsuk és érzékenyek s ahogy beporzódnak, rögtön elfonnyad a fejük. Nem bírják a földet, kék levegő kellene nekik, kék fény és mélyebb bogárzümögés. A bürök ott balra már egészen más. Az, hím állatot vadító, nyers szagával, erős és elterpeszkedő, mérget terem, a madarak megbódulnak az illatától s a bogarak ájultan bujkálnak a tövében. Virágpóra nehéz, mint az ópium s vad és súlyos álmodást lát a csavargó, ha a bürökbokor tövére hajtja éjtszakára a fejét.

Igy ment a legény az akácosban s mindent ismert. Növényeket és madarakat, melyek felriadtak a lépteitől és csipogtak. A mohák lehelgették és altatgatták a harmatozó éjtszakát, végtelen tág és határtalan volt a világ s ebben a csöndes végtelenségben újra megérezte a csavargó, hogy milyen kevés köze van neki az emberekhez. Alapjában semmi. Az arcukat és a szívüket hordja ugyan, a szavukat beszéli, de a lényege más: ősi és bővebb az emberénél. Az ő lelke talán még abból a korból való, mikor az ember csak névtelen sejtés volt még az Isten szívében, csak formát és nevet kereső nyugtalanság, melyben minden bent volt még s virágot, fát, füvet, mohát és hegyeket kellett előbb teremtenie az Istennek, mert a látomás minden ize nem fért el az emberben s a legszebb rezdüléseket, mielőtt az embert megalkothatta volna, szét kellett osztania a növények és a világ más élői között, mert az ember előtt állottak. Bizonyos, hogy ezt a rokonságot érzi élete mély izeiben a vándorlegény s testvére minden a világon, csak az emberek közt nem találja önmagát.

Megnyílt mindez a csavargó előtt s érezte, hogy míg csak él, soha nem tud megtapadni az emberek között s mindig csak vendégként járt közéjük. Istenem, persze neki is vannak vágyai, melyek az emberek közé kergetik s néha fáj a magányosság, mert a világ dolgainak csak zenéje van, de szava nincs, így hát társat keres néha ő is és szerelmes lesz, mint bárki más, rátapad egy-egy leány szájára, munkát végez, de aztán elválik leánytól és munkától, mert előbb, vagy utóbb megtudja, hogy nem ám ez az igazi s alapjában véve nem tud az emberek és az emberi foglalkozások közül megszeretni senkit és semmit. Csak a fogalmakat szereti és az álmokat s a szerelem is bármennyire kell is neki, csak olyan a számára, mint a nevetés. Könnyű és öröm, ép azért odébb áll, ha kergetik és menni kell és a munka se hívja vissza, mert a fák és a füvek közt, a szabad ég alatt az igazi hazája s a kankalinhoz, a tölgyhöz vagy a rigóhoz, de még a tarlók közt futó egérhez is több, mélyebb és szorosabb köze van lelkében, mint az asszonyhoz s mint az emberi foglalkozásokhoz, amelyekben nem tud egészen feloldódni soha.

— Hejhó!

Semmi szomorúság nem volt már a csavargóban, míg ment s az útkaparó házát úgy hagyta ott, mintha egy fészekbe nézett volna, amely útjába esett s amelyben a sok pihe között kedves volt neki egy

madár. Juditnak hívták és az apja hivatalnokra vár. Hát csak várjon, Isten nevében, ő már lélekben mértfőldekre jár s nincsen semmi szemrehányani valója.

Ment s nem vette észre, hogy már egy idő óta egy árnyék követi. Csak lépett előre és előre, a lelke könnyű és tiszta volt, mint a szírom és nem kívánta vissza a szerszámok fogásának gyönyörűségét. Csavargó-lélek volt.

— Onnét se szalad ugyan utánam senki! — nevetett fel az útkaparókra gondolva, de nem bánta.

A Göncöl már nagyot fordult, mire a vasúti töltéshez ért. Ott megállt és mosolygott. Eszébe jutott, hogy évekkal ezelőtt egy májusi éjszakán a sineknél búcsúzott el egy lánytól, akit pedig nagyon szeretett.

— Úgy látszik, szeretem a sineket — mondta mosolyogva magának.

Távolabb, úgy párszáz méterrel feljebb, látszottak a kis külvárosi állomás lámpái s arrafelé tartott. Mielőtt azonban a fénybe ért volna, megállt és várt. Vonat állt bent az állomáson és épen az indulást jelezték. A csavargó szemébe húzta a kalapját.

— Most az egyszer vonaton utazom el! — nevetett fel s mikor még elég lassan elzörgött mellette a vonat, utánairamodott és felkapaszkodott az utolsó ütközőre.

— Micsoda szerencsém van! — nevetett. — Legalább szépen átutazom az éjszakát.

A nevetése azonban, Isten tudja, nem egészen sikerült. Volt benne valami göcsörtös zökkenő, mert mégis csak szomorú, ha az ember nem tud senkit megszeretni és tudja, hogy soha életében nem fog tartozni igazán senkihez. Zötyögött vele a vonat, vicinális volt, faluk felé fordult s ahogy a fordulónál visszanézett, nagyon meglepődött, mert látta, hogy valami mozgó alak iramodik utána. Fehér, elnyult tömeg a sin között s a slippelfák közében körmök vágják az apróra tört bazaltot. Rohannak utána. Valaki rohan. Nézett, egyszerre megismerte a rohanót s tele lett a szeme könnyel.

— Sajó! — ordított fel a csavargó egész a szívéből. — Te vagy az Sajó!?

A kutya vakkantott az ismerős hangra és csak vágatott a vonat után. A csavargó minden ízében fölreszketett és nem állta tovább. Eleresztette a légfék csövét s leugrott az ütközőről. Elvágódott, de aztán felugrott hirtelen és kitérte a karját.

— Sajó!

A kutya beleszaladt, csaknem fellökte. Felugrott a vállára, vinyogva, lihegve, szűkítve kapaszkodott rá s vad szeretettel, mohó örömmel nyalta az arcát. Örömben nyüszített, mintha lelke lenne. Ölelte, fogta, magához szoritotta a legényt, nem engedte. Fölhemperedtek mind a ketten, összegubancolódtak, ölelték egymást s az állat torka úgy szólt, olyan mélységesen, mint a gordonka húrja. A csavargó szeméből patakzott a könny.

— Kis kutyám! — kiabálta hangosan zokogva, mert nem tudott mást mondani. — Kicsike, kis kutyám?

Odaszorította fejét a lihegő állat nyakához, belecsókolt a puha szőre közé, ölelte és így maradtak sokáig ketten, a csavargó és a kutya. Jó volt ez, talán soha ilyen jó érzést nem érzett még a csavargó. Aztán felállt, összeszedelődözött, megkereste a kalapját, batyuját, letörölte a könnyeit, megveregette a kutya fejét s elindult vele a sinek között arrafelé, amerre a két acélszalag végtelenbe vesző útja vezetett. A teleg-ráfordítók csöndesek voltak s fölöttük hullottak szikrázva a csillagok, nagy fénykévéket lobbantva az augusztusi éjszakában.

Dallos Sándor.

ÉLŐ KERT.

*Virágmagokat tartok a kezemben,
S az ablakodnál megállok velük.
Éj van, de a nap ragyog fel szívemben,
S forrón és jénylőn a kezemre süt.*

*Éjjél közelg. A mag már szárat hajtott,
Hajnalban rajta bimbó bólogat.
Ha reggel lesz, s kihajolsz mosolyogva,
Átnyujthatom a nyílt virágokat.*

Falu Tamás.

SZOBOR.

*Elöttem fű, fák és virágágyak,
Madárajakról fölcseggő ima.
Most már tudom, hogy sűrű felejtés,
Amit lenn így hívnak: patina.*

*Állok az út csöndbe futó végén,
Mögöttem a ködös végtelen.
Ki is voltam? S mikor? Kibetűzni
Magam sem tudom már a nevem.*

Falu Tamás.